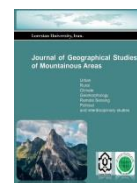

Lorestan University

Online ISSN: 2717-2325

Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas

journal homepage: <http://www.gsma.lu.ac.ir>

Research Paper

Analysis of the Effects of Social Capital Indicators on the Creation of an Urban Creative District (Case Study: District eleven of Tehran)

Mohammad Doosthoseini ^a, Vahid Bigdeli Rad ^{b*}, Maryam Moinifar ^c

^a Ph.D. Student in Urban Planning, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran.

^b Associate Professor, Department of Urban Planning, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran.

^c Assistant Professor, Department of Urban Planning, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 06 March

2023;

Accepted: 19 June 2023

Available online 06

December 2023

Keywords:

Social capital, urban creativity, creative district, District eleven, Tehran

ABSTRACT

Social capital plays an important role in shaping social cohesion, reducing deprivation, improving the performance of inefficient government institutions, improving urban governance, and protecting local culture against social difficulties. In the formation of creative urban areas, social capital is crucial for strengthening relationships among residents, utilizing the talents and hidden capacities of citizens to achieve a better future in urban development projects. This article analyzes the effects of social capital indicators on the creation of a creative urban district in Tehran's District 11. Descriptive and analytical methods were used to discover relationships between variables and examine the impact of social capital indicators. The necessary data was collected from credible library, document, electronic resources, theses, and reputable articles. The results indicate that the social participation factor is one of the most important social capital indicators due to its greater impact, and the social cohesion criterion has the highest importance in the first priority. Furthermore, the social environment factor is one of the most sensitive social capital indicators due to its greater susceptibility than other factors and its negative D-R vector. These results can help urban planners and policy makers make decisions related to urban development and the creation of creative urban areas, as well as individuals and organizations involved in urban development.

1. Introduction

District eleven is part of the central core of Tehran city and is characterized by a diverse range of activities and land uses. With the changing old structures, it has the potential to transform into a creative urban area. The lack of comprehensive information regarding the indicators of social capital and creativity in scientific, innovative, technological, economic, and artistic aspects has led to unfavorable conditions in this area. It faces a lack of social trust in the decisions of city managers and public unawareness of rights and civic

responsibilities. On the other hand, despite the influx of urban experts to this district, the true meaning of urban liveliness and creativity has been lost. In order to have a creative urban area, careful planning and management are required, and various factors should be taken into consideration. Therefore, this research aims to explain the analysis of the effects of social capital indicators on the creation of a creative urban area and has been conducted in the study area of District eleven in Tehran city. Considering the importance of a creative city and social capital, numerous studies

*Corresponding Author.

Email Addresses: doosthoseinimohammad@gmail.com (M. Douthosseini), Vahid.Bigdeli@qiau.ac.ir (V. Bigdelirad), maryammoinifar@yahoo.com (M. Moinifar).

To cite this article:

Douthosseini, M., Bigdelirad, V., & Moinifar, M. (2023). Analysis of the Effects of Social Capital Indicators on the Creation of Urban Creative Districts (Case Study: District eleven, Tehran). *Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas*, 4 (15), 161-178.

Doi:10.52547/gsma.4.3.161

have been conducted both domestically and internationally, some of which are related to the subject of this research.

2. Methodology

The research method in this article is descriptive-analytical, focusing on the examination of theories, doctrines, laws, and the development of a model for a creative urban area from the perspective of social capital. The approach used in this research is applied, aiming to explore the relationships between variables and phenomena, as well as identifying issues and challenges in the formation of a creative urban area from the perspective of social capital, considering various factors (social participation, social cohesion, social trust, and social environment). The study population consisted of all experts, specialists, and university professors in this field. Accordingly, 25 individuals were purposefully selected as the sample. In this regard, the questionnaire was prepared and provided to several experts and elites in the community. After their validation, the questionnaire was finalized. The Cronbach's alpha coefficient was used to determine the reliability of the questionnaire, which was calculated as 0.85, indicating satisfactory reliability and internal consistency of the questions. The Dematel method was employed for data analysis. This method is a type of decision-making method based on pairwise comparisons. After forming a pairwise comparison matrix between the criteria in this research and using a specific spectrum (very high, high, moderate, low, no influence) for scoring, the analysis was conducted.

3. Results

Among the studied variables, social participation was identified as the most influential factor of social capital. The social environment, with its impact on other variables, was found to be the most susceptible variable. Indicators such as a sense of belonging and social cohesion were considered causal factors. Other indicators such as collective agreements among residents, mutual relationships among residents, shared values and identities, and overall cooperation among individuals were identified as dependent factors. Variables such as collective spaces, convenient access to facilities

and amenities, and communal gathering places were considered causal factors, while other variables such as a sense of security and safety, leisure spaces in the neighborhood, and attachment to place were categorized as dependent factors. The most susceptible variable in the context of social participation was participation in self-organized cultural groups, which was found to be the most influential variable.

4. Discussion

One of the most important and key indicators of a creative city is the involvement of responsible institutions in project preparation, organizing creative workshops, entrepreneurship, and providing government facilities; additionally, utilizing the potential and infrastructure of creativity in the case study will have an impact. Participation is one of the fundamental principles and valuable elements of planning discourse and a key aspect of citizens' rights, which is important in the context of democratic decision-making globally, especially in developing countries like Iran. The necessity of implementing participatory planning in the creative region lies in addressing social needs with a bottom-up approach (citizen involvement) and a competency-based perspective, within the framework of a balance between operational decisions that will shape the implementation of democracy and ensure practical functioning between people and institutions.

5. Conclusion

A creative city can be achieved by creating a conducive environment for creativity and revitalizing urban space to generate employment. This can be accomplished by empowering people and implementing socially-oriented planning that emphasizes collaboration and participation through group-based mechanisms. This study examined the level of influence and importance of social capital factors in creating a creative district in District 11 of Tehran. Four factors and twenty-four indicators were used in this study, and the Dematel method was employed for analysis. The results of Dematel showed that social participation has a greater influence compared to other variables, and the social environment was identified as the most

susceptible variable with its impact on other factors.

Acknowledgments

At the end, I would like to express my gratitude for the efforts of my advisor and consultant.

دانشگاه گلستان

شاپای الکترونیکی: ۲۷۱۷-۲۳۲۵

فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی

http://www.gsma.lu.ac.ir

مقاله پژوهشی

تحلیل اثرات شاخص‌های سرمایه اجتماعی بر ایجاد منطقه خلاق شهری (مورد مطالعه: منطقه یازده شهر تهران)

محمد دوست‌حسینی^۱، وحید بیگدلی‌راد^{۲*}، مریم معینی‌فر^۳

^۱ دانشجوی دکتری تخصصی، گروه شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

^۲ دانشیار، گروه شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

^۳ استادیار، گروه شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

چکیده

سرمایه اجتماعی در شکل‌گیری همبستگی اجتماعی، کاهش محرومیت، بهبود عملکرد نهادهای ناکارآمد دولتی، بهبود حکمروایی شهری، و حفاظت از فرهنگ محلی در برابر ناملایمات اجتماعی نقش مهمی دارد. در شکل‌گیری مناطق خلاق شهری، سرمایه اجتماعی برای تقویت روابط بین ساکنان و به کارگیری استعدادها و ظرفیت‌های نهفته شهروندان جهت دستیابی به آینده‌ای بهتر در طرح‌های توسعه شهری بسیار مهم است. این مقاله به تحلیل اثرات شاخص‌های سرمایه اجتماعی بر ایجاد منطقه خلاق شهری در منطقه یازده تهران پرداخته است. در این تحلیل از روش تو صیفی و تحلیلی برای کشف روابط بین متغیرها و بررسی اثرگذاری شاخص‌های سرمایه اجتماعی استفاده شده است و داده‌های لازم از منابع معتبر کتابخانه‌ای، اسنادی، الکترونیکی، پایان‌نامه‌ها و مقالات معتبر جمع‌آوری شده است. نتایج تحلیل نشان می‌دهد که عامل مشارکت اجتماعی به خاطر اثرگذاری بیشتری که دارد، یکی از مهمترین شاخص‌های سرمایه اجتماعی است و معیار انسجام اجتماعی با کسب امتیاز بالاترین اهمیت در اولویت اول قرار دارد. همچنین، عامل محیط اجتماعی به دلیل تأثیرپذیری بیشتر از سایر عوامل و منفی بودن بردار (D-R) یکی از حساس‌ترین شاخص‌های سرمایه اجتماعی است. این نتایج می‌توانند به برنامه‌ریزان شهری و سیاست‌گذاران در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با توسعه شهری و ایجاد مناطق خلاق شهری کمک کنند و همچنین به افراد و سازمان‌هایی که در توسعه شهری فعالیت می‌کنند.

اطلاعات مقاله

دریافت مقاله:

۱۴۰۱/۱۲/۱۵

پذیرش نهایی:

۱۴۰۲/۰۳/۲۹

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۰۹/۱۵

واژگان کلیدی:

سرمایه اجتماعی، خلاقیت

شهری، منطقه خلاق، منطقه

یازده، تهران.

۱. مقدمه

ظرفیت‌های نهفته شهروندان نهادینه خواهد شد؛ سنت‌ها و قواعد حاکم بر روابط اجتماعی بیش از پیش قابل درک خواهد بود. برای جذب سرمایه اجتماعی، مناطق شهری باید بستر فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی، خلاقانه را دارا باشند و با ظهور مراکز نوآوری و فرهنگی، ابزاری برای افزایش مشارکت اجتماعی، انجام کارهای داوطلبانه فراهم گردد (Rahimi et al., 2021:10). سرمایه اجتماعی، نقش مهمی را در شکل‌گیری همبستگی با این اوصاف،

اصطلاح سرمایه اجتماعی به معنایی که امروزه به کار می‌رود؛ به ۸۰ سال پیش و نوشته‌های لیدا جی. هانیفان سرپرست وقت مدارس ویرجینیای غربی در آمریکا برمی‌گردد. او در توضیح اهمیت مشارکت در تقویت حاصل کار مدرسه مفهوم سرمایه اجتماعی را مطرح کرده است (Cheraghi et al, 2021: 252). با ورود سرمایه اجتماعی در جامعه شهری، روابط اجتماعی بین ساکنان تقویت می‌شود، توسعه اقتصادی با به کارگیری استعدادها،

* نویسنده مسئول: وحید بیگدلی‌راد

پست الکترونیک نویسندگان: doosthoseinimohammad@gmail.com (م. دوست‌حسینی)، Vahid.Bigdeli@qiau.ac.ir (و. بیگدلی‌راد)، maryammoinifarp@yahoo.com (م. معینی‌فر).

نحوه استناد به مقاله: دوست‌حسینی، محمد، بیگدلی‌راد، وحید، و معینی‌فر، مریم. (۱۴۰۲). تحلیل اثرات شاخص‌های سرمایه اجتماعی بر ایجاد منطقه خلاق شهری (مورد مطالعه: منطقه یازده شهر تهران). مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی، سال چهارم، شماره ۳ (۱۵)، صص ۱۶۱-۱۷۸.

سرمایه اجتماعی باعث رونق و شکوفایی یک منطقه شهری می‌شود و سطح مناسبات اقتصادی، فرهنگی و هنری منطقه را در پیوند با سایر مناطق شهری، ملی و فراملی گسترش می‌دهد و نسبت به ارتقای فناوری، توسعه زیرساخت‌ها، افزایش میزان تولید توجه ویژه‌ای دارد (Zanganeh et al, 2013:111). در ایران سرمایه اجتماعی و اثرات آن بر شکل‌گیری منطقه خلاق شهری از ظرفیت و پتانسیل بالایی برخوردار است؛ نکته‌ای که باید در نظر داشت توجه به ظرفیت‌ها و استعدادهای مناطق شهری است تا فرصت‌های بیشتری را به‌سوی خود جذب کند و با بهره‌گیری از استعدادهای ظرفیت‌های اقتصادی و فرهنگی، تعاملات با نهادهای اجتماعی را تقویت کند و پیوند ارتباطی قوی بین محلات شهری شکل دهد و اعتماد متقابل بین اجتماعات شهری را بهبود یابد. منطقه یازده به‌عنوان بخشی از هسته مرکزی شهر تهران است و از ویژگی خاص این منطقه تنوع بسیار فعالیت‌ها و کاربری‌ها است، با تغییر ساختار قدیمی، زمینه‌های تبدیل شدن به یک منطقه خلاق شهری را دارا است. نبود اطلاعات جامع در ارتباط با شاخص‌های سرمایه اجتماعی و خلاقیت علمی، نوآوری، فناوری، اقتصادی و هنری، منجر به شرایط نامطلوب در این منطقه شده است و با کمبود اعتماد اجتماعی نسبت به تصمیمات مدیران شهری، عدم آگاهی مردم نسبت به حقوق و تکالیف شهروندی مواجه است؛ از سوی دیگر، علی‌رغم رفت‌وآمد متخصصان شهری به این منطقه، معنای اصلی سرزندگی و خلاقیت شهری را از دست داده است. و به‌منظور داشتن منطقه خلاق شهری باید به‌دقت برنامه‌ریزی و مدیریت شود و عوامل مختلف را در ملاحظات خود موردتوجه قرارداد بنابراین در این راستا پژوهش حاضر باهدف تبیین تحلیل اثرات شاخص‌های سرمایه اجتماعی بر ایجاد منطقه خلاق شهری است و در محدوده مورد مطالعه منطقه یازده شهر تهران تدوین شده است. با توجه به اهمیت شهر خلاق و سرمایه اجتماعی مطالعات متعددی در داخل و خارج از کشور انجام شده است که در زیر به چند مورد از تحقیقاتی که ارتباط موضوعی با تحقیق حاضر دارند؛ اشاره شده است.

در مورد سرمایه اجتماعی با توجه به پیچیدگی‌ها، ابعاد مختلف، چندوجهی بودن، در مورد شهر خلاق نیز با توجه به جدید و گسترده بودن آن مطالعات بسیاری در حوزه‌های اجتماعی و شهری صورت گرفته است که هرکدام به دنبال تبیین ارتباطات و تأثیر آن بر بعد خاصی از محیط و جامعه انسانی و نحوه بیان آن بوده‌اند. در ارتباط با این دو رویکرد نظریه‌های مختلفی مطرح است به‌نحوی که در ارتباط با سرمایه اجتماعی می‌توان از نظریه‌های پیوندهای ضعیف، نظریه‌های منابع اجتماعی و نظریه‌های شکاف ساختاری که ماحصل تفکرات اندیشمندان مطرحی همچون: Robert Putnam, Honey Fan, Francis Fukuyama, Coleman, Nahapit, Ghoshal, Efe and Fosh and et al نام برد و در ارتباط با شهر خلاق نیز: Peter Hall, Jacobs, Charles, Landry, Florida, Medius, Yinkin، مطرح‌ترین نظریه‌پردازها به شمار می‌روند. در همین ارتباط پژوهش‌های بسیاری در داخل و خارج از کشور در قالب کتاب، رساله‌های دکتری و مقالات با رویکرد بررسی ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و شهرهای خلاق صورت گرفته است. بدین ترتیب در ارتباط با موضوع تحقیق تحقیقات خارجی و داخلی موردبررسی قرار گرفته است تا جهت دستیابی به هدف تحقیق مساعدت نماید:

Wang et al (2020) در پژوهشی با عنوان سرمایه اجتماعی و سلامت در آسیای شرقی (چین) با روش کیفی به این نتیجه رسیده است که اثرات سیاست‌گذاری سرمایه اجتماعی بر سلامت و بهداشت ضروری به نظر می‌رسد. Hojnik (2019)، در مقاله‌ای با عنوان اقتصاد خلاق پایدار در شهرها، مقایسه اقتصاد خلاق در پایتخت‌های اتحادیه اروپا با روش توصیفی-تحلیلی به این نتایج رسیده است که باید اختلافات اقتصاد خلاق در بین شهرهای پایتخت اتحادیه اروپا هنوز موردتوجه قرار بگیرد و اقتصاد خلاقانه فقط در شهرها متمرکز شده است. Mogomotsi et al (2018)، در پژوهشی با عنوان مشارکت اجتماع در تدوین سیاست‌های زیست‌محیطی و میراث فرهنگی بوتسوانا و با روش توصیفی-تحلیلی به این نتیجه رسیدند که جهت تحقق مدیریت پایدار بین دولت و جوامع محلی منابع اقتصادی و اجتماعی تقویت شود.

اخلاق شهروندی، مشارکت اجتماعی و اعتماد در بین شهروندان، برقراری انسجام اجتماعی و اعتماد متقابل بین افراد جامعه، تقویت نهادهای دموکراتیک، کارآمدتر و پاسخگوتر کردن این نهادها ضرورت دارد. [Foadiyan et al \(2021\)](#) در مقاله‌ای با عنوان تحلیل جایگاه شاخص‌های شهر خلاق در راستای بندسازی و دستیابی به توسعه پایدار شهری در شهر دامغان با روش توصیفی - تحلیلی به این نتیجه رسیدند که جایگاه شاخص‌های شهر خلاق در جهت بندسازی شهر دامغان پایین‌تر از حد متوسط است [Fatuhi et al \(2015\)](#) در پژوهشی به ارزیابی شهر خلاق و شاخص‌های شهر خلاق ایرانی با روش پیمایشی در قالب روش دلفی به این نتیجه رسیدند که نتایج تحقیق نشان می‌دهد در سه دور تولید ۴۹ شاخص برای شاخص شهر خلاق ایرانی توسط اعضای پانل بوده است که از این ۴۹ شاخص، ۳۲ شاخص برگرفته از پژوهش‌های پیشین و ۱۷ شاخص به‌وسیله اعضای پانل ارائه شده بود. [Kalantari et al \(2015\)](#)، در مقاله‌ای با عنوان تحلیلی بر برخورداری کلان‌شهرهای ایران از شاخص‌های شهر خلاق با روش توصیفی - تحلیلی پرداخته و به این نتیجه رسیدند که شاخص‌های تحقیق و توسعه به‌عنوان مهم‌ترین شاخص‌ها اهمیت فراوانی در تحقق مفهوم شهر خلاق در کلان‌شهرهای ایران دارند به‌طورکلی یافته‌ها بیانگر همخوانی نسبی بین نظریه فلوریدا و یافته‌های پژوهش است. با مطالعه تحقیقات گذشته با تحقیق حاضر، می‌توان دریافت که تحقیق حاضر، در راستای بررسی وضعیت شاخص‌های سرمایه اجتماعی و اثرات آن بر ایجاد منطقه خلاق شهری به کار گرفته شده است؛ درحالی‌که در تحقیقات قبلی این مسئله موردتوجه قرار نگرفته است و نوآوری تحقیق حاضر می‌تواند برای پژوهش‌های بعدی مورد استفاده قرار بگیرد.

[Savini & Dembski \(2017\)](#)، در مقاله‌ای با عنوان ساخت شهر خلاق: نمادها و سیاست‌های آمستردام شمالی و با روش توصیفی - تحلیلی به این نتیجه رسیدند که باوجود مخالفت سیاسی، رویکرد برنامه‌ریزی به کار گرفته شده می‌تواند تولید و نیروی خلاق کارآمد را به هم پیوند دهد. [Rostami & Rezaie Eshaghvandi \(2021\)](#)، در مقاله‌ای با عنوان تحلیل شاخص‌های شهر خلاق با استفاده از مدل ساختاری تفسیری در شهر کرمانشاه و با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی به این نتیجه رسیدند که معیار سیستم حمل‌ونقل کارآمد و سیستم انرژی کارآمد بدون کربن تأثیرگذارترین و معیارهای ساختار مستحکم اجتماعی و خانه‌های امن جزء عوامل تأثیرپذیر به شمار می‌آیند و بعد اجتماعی مهم‌ترین شاخص شهر خلاق در شهر کرمانشاه است. [Moayedfar et al \(2021\)](#)، در مقاله‌ای با عنوان ارائه مدل ساختاری تفسیری از شاخص‌های تحقق‌پذیری شهر خلاق مطالعه موردی: منطقه سه شهر یزد و با روش توصیفی - تحلیلی به این نتیجه رسیدند شاخص «آموزش عالی» یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین شاخص‌های شهر خلاق و «سرزندگی فضای شهری» متأثر از دیگر شاخص‌های شهر خلاق است. [Yarahamdi et al \(2021\)](#)، در مقاله‌ای به بررسی عوامل و مؤلفه‌های طراحی محیط مؤثر در ایجاد مکان‌های خلاق شهری در کلان‌شهر اهواز با روش توصیفی - تحلیلی پرداختند و نتایج آن‌ها نشان داد که از بین عوامل شناسایی شده تأکید بر هویت سرمایه اجتماعی و برنامه‌ریزی فرهنگی در طراحی به‌مثابه برانگیختن خلاقیت و گفتمان اجتماعی است. [Nematullahi Bonab \(2021\)](#)، در پژوهشی به بررسی رابطه اخلاق شهروندی، مشارکت اجتماعی و اعتماد در بین شهروندان تبریز با روش توصیفی - تحلیلی پرداخته و نتایج ایشان داد با توجه به ارتباط معنادار

نظریه‌های سرمایه اجتماعی به عنوان چارچوبی بر روابط شبکه‌ها و ساختار منابع، آموزش و مشارکت‌های افراد تمرکز می‌کند و راه‌های رسیدن راحت‌تر به آرمان‌های فردی یا گروهی را فراهم می‌سازد و وجود نظریه سرمایه اجتماعی به منظور برقراری ارتباط اجتماعی ضروری است. به وضوح، بدون ایجاد رابطه با افراد خاص و شبکه‌های توسعه یافته، برای ساختارهای اجتماعی ماهیتی وجود ندارد (Machalek & Martin, 2015:6).

از نظر بورديو سرمایه اجتماعی جمع منابع بالقوه و بالفعلی است که نتیجه مالکیت شبکه بادوامی از روابط نهادینه شده بین افراد و به عبارت ساده‌تر عضویت در یک گروه برای دستیابی به منابع آن گروه است. سرمایه اجتماعی شبکه‌های پیوند هنجارها و اعتماد متقابل است که امکان مشارکت برای فعالیت‌های دسته‌جمعی در جهت دنبال کردن موضوعات مشترک، چون مبارزه با فقر در ابعاد گوناگونی را فراهم می‌آورد (Eleh Yaari & Khak Zand, 2020:239) و آشنایی و شناخت متقابل یا به بیان دیگر عضویت در یک گروه است یا از دیدگاه دیگر کلمه سرمایه اجتماعی شامل «برخی از جنبه‌های یک ساختار اجتماعی» است که «اقدامات خاصی از افراد درون ساختار را آسان می‌سازد» (Qi, 2018:2126-212) و با روابط نزدیک، می‌تواند فرصت‌هایی برای رشد کسب و کار را نیز افزایش دهد (Cetin, 2016: 727).

خلاقیت در حوزه‌های محلی، خلاقیت و نوآوری در صنایع دستی و بومی مطرح می‌شود. خلاقیت در حوزه‌های فرهنگی - اجتماعی شهر و شکل‌گیری نظام پویای فرهنگی- اجتماعی در شهرها نیز از جمله‌ی این مباحث است (Nazem Far et al., 2015: 266). خلاقیت یک مقوله مهم و اساسی

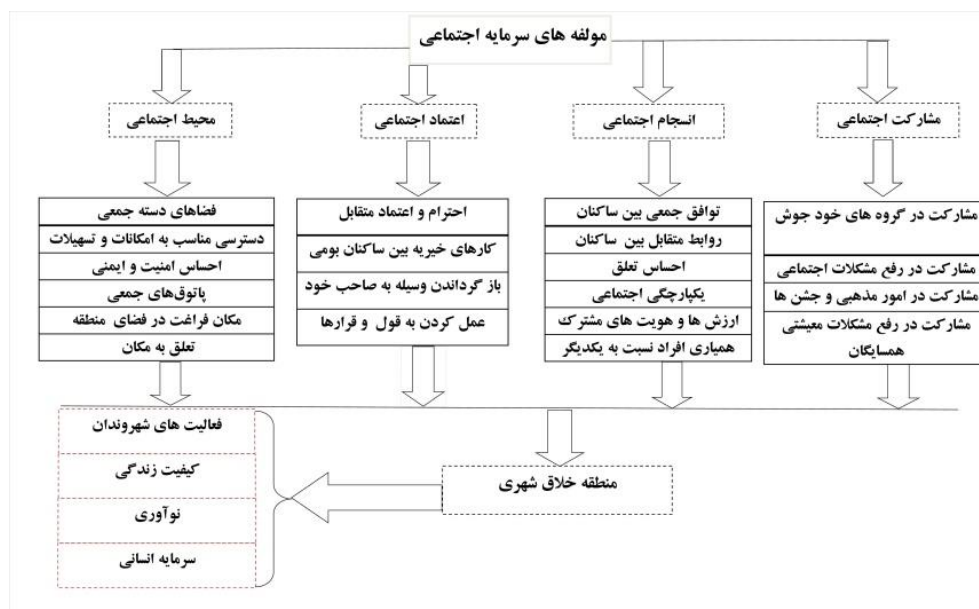
برای دارا بودن انسانیت، یک منبع حیاتی برای جامعه شهری است و فرآیندی پویاست که به نوآوری در فناوری، شیوه‌های کسب و کار، بازاریابی و غیره می‌انجامد و پیوند نزدیکی با دستیابی به "فرصت‌های رقابتی" در اقتصاد دارد (Colleta, 2008:4). جنبش خلاقیت در شهر از دو رویکرد پایه‌ای، دیدگاه چارلز لندری (۲۰۰۰) و دیگری توسط ریچارد فلوریدا (۲۰۰۵) برای نائل شدن به شهر خلاق نشأت می‌گیرد (Landry, 2000). بنابراین، عنصر خلاقیت در دنیای جدید که هر لحظه پدیده‌ی تازه‌ای توسط دانشمندان در رشته‌های مختلف کشف می‌شود، اصلی‌ترین سرمایه‌ی شهرها برای پیروزی بر رقبا به حساب می‌آید و ساکنان یک شهر را در مقیاس ملی و جهانی مطرح می‌سازد؛ همچنین خلاقیت سبب می‌شود که فرصت‌های توسعه به طور مداوم تکامل یابد و اقداماتی برای تولید ثروت و افزایش بازدهی اقتصادی، ارتقای زیبایی‌های بصری در محیط شهری و یا حل مسائل اجتماعی (حاشیه‌نشینی، فقر و...) در سطح شهر صورت پذیرد (Hosseini et al., 2021:215).

شهر خلاق، شهری است که با محیطی پایدار، پویایی محیط طبیعی، برای ایجاد آینده‌ای بهتر برای شهروندانش به صورت شفاف، منصفانه و صادقانه مدیریت می‌شود و ارزش‌ها و اهمیت همکاری متقابل را در اولویت برنامه‌های خود قرار داده است (Nafiatul, 2020:1) و یکی از عوامل مهم در توسعه یک شهر یا خیابان، خلاقیت است که کالاهای و خدماتی با ارزش هنری و خلاقانه را تولید کرده و عرضه می‌کند؛ از این رو در سایه صنایع خلاق است که مشاغل جدید ایجاد می‌شود (Franke, 2021:634). محققى به نام بینکین عنوان می‌کند که یک روش مهم برای بهبود کارایی و بازده اقتصادی و عملکرد شهرها بهره‌گیری از ارتباطات فناوری

شهرهای خلاق با تأکید بر نخبگان و متخصصان برنامه‌ریزی شهری، مدیریت شهری، شهر سازان و سایر علوم مربوطه، شهرها تبدیل به مکان جذاب برای مطالعه، محل کار و حفظ نخبگان شهر می‌گردد و با بهبود کیفیت دانشگاه‌ها و مراکز علمی، کیفیت زندگی، کیفیت کار، سطح تحمل و شیوه زندگی می‌توان در این مسیر حرکت کرد (Sarvar, 2015: 324).

در رویکرد سرمایه اجتماعی، نگرش‌ها و طرز تلقی‌های افراد را نسبت به اقوام موجود در جامعه و همچنین طرز تلقی آنان را از ملیت و قومیشان تحت تأثیر قرار دهد و موجب تقویت یا تضعیف هویت‌های اجتماعی و همبستگی جمعی شود و برخی از ابعاد مهم سرمایه اجتماعی عبارت‌اند از مشارکت اجتماعی و همدلی، شبکه‌ها و هنجار مشترک، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، تعاون و همکاری متقابل، و هویت جمعی است و در این قسمت از تحقیق به بررسی معیارها و شاخص‌هایی که از بطن ادبیات تحقیق استخراج شده است پرداخته می‌شود (شکل ۱).

است (Yencken, 2013:8). همچنین، شهر خلاق منزلی برای خلاقیت هنری، نوآوری‌های علمی، فناوریانه و صدای فرهنگ‌های رو به رشد است (Meshkini et al., 2019:386). یونسکو شهرهای خلاق را در اکتبر سال ۲۰۰۴، در قالب هفت زمینه گوناگون ارائه داد؛ که شامل ادبیات، سینما، موسیقی، مهارت و هنر فرهنگ مردم، طراحی، هنرهای رسانه‌ای (توسعه فرهنگی و صنایع خلاق) و تغذیه است (Hospers & van Dalm, 2005:10). در شهر خلاق، زمینه تفکر، برنامه و اجرای طرح‌های شهری وجود دارد و شهروندان دسترسی راحت‌تر به خدمات شهری، تنوع فرهنگی و.. را دارا است و ارتباط قوی‌تری بین فضا و خلاقیت وجود دارد (Ghorbaniane et al., 2020:1). شهر خلاق بر توسعه بخش خلاق دانش به‌عنوان بخشی از اقتصاد ملی متمرکز است که متشکل از فعالیت‌هایی است که بر اساس مالکیت فکری ریشه در فرهنگ و علم دارد. به‌طور خاص، مفهوم شهرهای خلاق شامل توسعه فعالیت‌های انتخاب‌شده‌ای شناخته‌شده به‌عنوان صنایع خلاق می‌شود. در

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

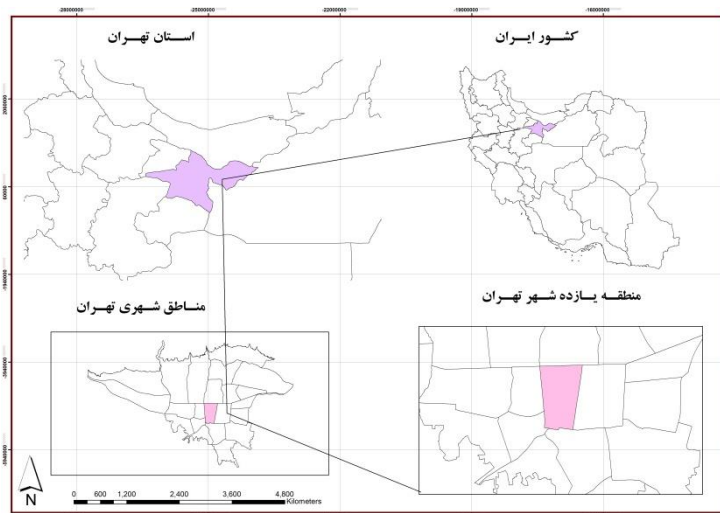
روش پژوهش در این مقاله در ارتباط با بررسی تئوری‌ها، مکاتب، قوانین و تدوین الگوی منطقه خلاق شهری از منظر

۲. روش تحقیق

۱.۲. معرفی محدوده مورد مطالعه

منطقه ۱۱ شهر تهران با وسعتی حدود ۱۲۰۰ هکتار و جمعیتی حدود ۲۴۰ هزار نفر از مناطق مهم مرکزی کلان‌شهر تهران به شمار می‌آید. در اکثر طرح‌های فرادست این منطقه به عنوان بخشی از هسته مرکزی شهر معرفی شده است؛ از ویژگی خاص این منطقه تنوع بسیار فعالیت‌ها و کاربری‌ها است. بر اساس مطالعات موجود حدود ۳۰ درصد از سطح منطقه از نقطه نظر نحوه استفاده از زمین به کاربری‌های اختصاص یافته که عملکردی حداقل فرامنطقه‌ای دارند. بخش‌هایی که فعالیت مناسب در آن‌ها سکونت و خدمات وابسته به آن است عموماً در قسمت‌های میانی و جنوبی متعلقه استقرار دارند. به طور کلی الگوی توزیع کاربری زمین الگویی ترکیبی است (ترکیب و اختلاط کاربری‌ها در جوار هم) و نشانه‌ای از توزیع کاربری‌ها بر اساس الگوی منطقه بندی مشاهده نمی‌شود. حساسیت کاربری‌های غیرمسکونی و فرا منطقه‌ای (عمدتاً تجاری و کارگاهی) به دسترسی‌ها سبب استقرار آن‌ها در بدنه‌های اصلی گشته و گسترش این کاربری‌ها به طور تدریجی اما مستمر در بافت مسکونی هم‌جوار صورت می‌پذیرد. نحوه استفاده از زمین در منطقه قبل از آنکه متکی به محدوده منطقه به عنوان یک منطقه مسکونی باشد در ارتباط با مسائل گسترش کالبدی شهر تهران و مراحل تاریخی است (Part Consulting Engineers, 2017).

سرمایه اجتماعی به صورت توصیفی - تحلیلی است. شیوه به کار رفته در انجام این تحقیق با توجه به این که پژوهش از نوع کاربردی بوده و به منظور کشف روابط بین متغیرها و پدیده‌ها و همچنین گره‌گشایی از مسائل و تنگناهای دست‌یابی به شکل‌گیری منطقه خلاق شهری از منظر سرمایه اجتماعی از انواع عامل‌ها (مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی و محیط اجتماعی) استفاده شد. جامعه آماری مورد مطالعه، شامل تمامی کارشناسان و متخصصان و اساتید دانشگاه در این زمینه است. بر این اساس ۲۵ نفر به صورت نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. در همین راستا، پس از تنظیم پرسشنامه در اختیار چند نفر از متخصصین و نخبگان جامعه قرار داده شد که پس از تأیید روایی توسط آن‌ها، پرسشنامه آماده گردید. همچنین برای تعیین پایایی پرسشنامه نیز از روش آزمون کرون باخ استفاده شد و ضریب آلفای آن ۰٫۸۵ محاسبه شد و نشان می‌دهد پرسشنامه از پایایی مطلوبی برخوردار است و سؤالات از همبستگی درونی مناسبی برخوردارند. جهت تجزیه و تحلیل یافته‌ها از روش دیمتل استفاده شد (جدول ۲). این روش یکی از انواع روش‌های تصمیم‌گیری بر اساس مقایسه‌های زوجی است. پس از تشکیل یک ماتریس مقایسه زوجی بین معیارهای این پژوهش و استفاده از یک طیف مشخص (بسیار بالا، بالا، ضعیف، بسیار ضعیف، عدم تأثیر) برای نمره دهی استفاده می‌شود.

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی منطقه یازده شهر تهران منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

۳. یافته‌های پژوهش

بررسی عوامل علی و معلولی عامل‌ها و متغیرها

به منظور تجزیه و تحلیل عامل و متغیرها از فن دیمتل بهره گرفته شد. قابل ذکر است که به علت حجم زیاد محاسبات و جداول، فقط جدول نهایی قطعی میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عوامل و متغیرها ارائه گردید و شکل هر یک از عوامل و متغیرها ترسیم شد. در جدول شماره یک وضعیت

کلی خروجی نشان داده شده است که در آن انواع بردارها مورد محاسبه واقع شده است. در بردار افقی ($D+R$) میزان تأثیر و تأثر عامل مورد نظر است. به عبارتی، هر چه مقدار بردار افقی بیشتر باشد، آن عامل تعامل بیشتری با عامل‌های دیگر دارد. بردار عمودی ($D-R$) بیانگر تأثیرپذیری هر عامل است.

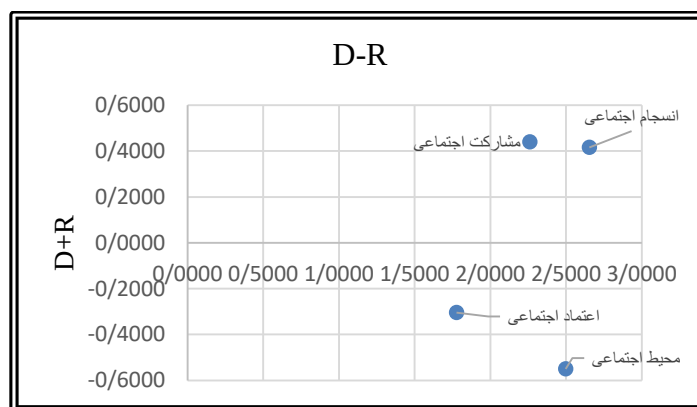
جدول ۱. تجزیه و تحلیل عامل‌ها با استفاده از روش دیمتل

عوامل	D	R	D+R	D-R
اعتماد اجتماعی	0.7361	1.0412	1.7773	-0.3051
انسجام اجتماعی	1.5350	1.1196	2.6545	0.4154
محیط اجتماعی	0.9743	1.5243	2.4986	-0.5501
مشارکت اجتماعی	1.3501	0.9104	2.2604	0.4397

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

در جدول شماره یک نتایج حاصل از دیمتل در دو بردار ($D+R$ و $D-R$) مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج در بردار ($D+R$) نشان می‌دهد که اهمیت عامل در بین عامل‌های مورد مطالعه، انسجام اجتماعی است که نسبت به سایر عوامل از اهمیت بیشتری برخوردار است. سایر عوامل در جایگاه‌های بعدی واقع شده‌اند. از سوی دیگر بردار ($D-R$) نشان می‌دهد که اعتماد اجتماعی و محیط اجتماعی جز عوامل معلول

هستند. ولی انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی نیز جز عوامل علی شناسایی شدند. همچنین بر اساس شکل علی حاصل از جدول شماره یک، نشان می‌دهد که در بین متغیرهای مورد مطالعه، مشارکت اجتماعی جز اثرگذارترین عامل سرمایه اجتماعی شناسایی شد. و محیط اجتماعی نیز با تأثیرگذاری از سایر متغیرها، جز اثرپذیرترین متغیر است.

شکل ۳. الگوی روابط بین متغیرهای سرمایه اجتماعی، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

تحلیل اثرگذاری و اثرپذیری شاخص‌های اعتماد اجتماعی

نتایج کلی شاخص‌های اعتماد اجتماعی بر اساس روش دیمتل در جدول شماره دو نشان داده شده است

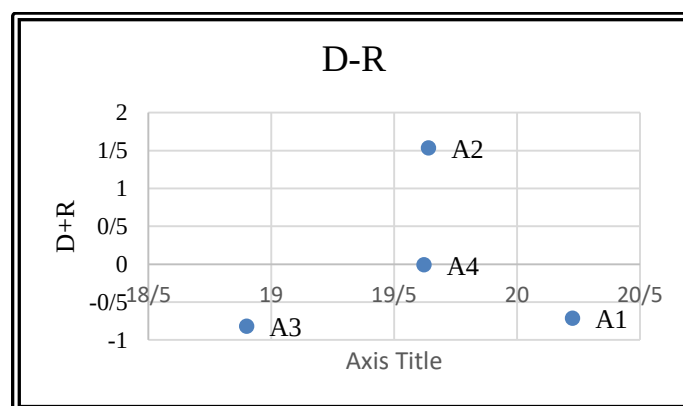
جدول ۲. تجزیه و تحلیل شاخص‌های اعتماد اجتماعی

نماد	متغیرها	R	D	D+R	D-R
A1	احترام و اعتماد متقابل	10.47	9.756	20.226	-0.714
A2	کارهای خیریه بین ساکنان بومی	9.039	10.575	19.64	1.537
A3	بازگرداندن وسیله به صاحب خود	9.858	9.042	18.9	-0.816
A4	عمل کردن به قول و قرارها	9.814	9.807	19.621	-0.007

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

بر اساس بردار (D-R)، تنها شاخص کارهای خیریه بین ساکنان بومی جز عامل علی محسوب می‌شود و سایر شاخص‌ها از جمله احترام و اعتماد متقابل؛ بازگرداندن وسیله به صاحب خود و عمل کردن به قول و قرارها جز عوامل

معلول محسوب می‌شوند. به عبارتی بر اساس شکل شماره دو، شاخص کارهای خیریه بین ساکنان بومی جز اثرگذارترین و بازگرداندن وسیله به صاحب خود جز اثرپذیرترین شاخص شناسایی شد.

شکل ۴. روابط علی شاخص‌های اعتماد اجتماعی، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

تحلیل اثرگذاری و اثرپذیری شاخص‌های انسجام اجتماعی

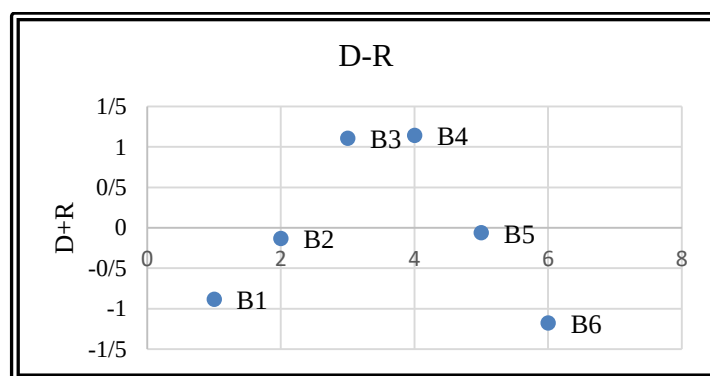
در بحث انسجام اجتماعی نتایج حاصل از دیمتل در جدول شماره سه، نشان داده شده است و شرح کلی آن به شرح زیر است:

جدول ۳. تجزیه و تحلیل شاخص‌های انسجام اجتماعی

نماد	متغیرها	R	D	D+R	D-R
B1	توافق جمعی بین ساکنان	4.094	3.213	7.307	-0.881
B2	روابط متقابل بین ساکنان	3.526	3.396	6.922	-0.13
B3	احساس تعلق	3.338	4.445	7.783	1.107
B4	یکپارچگی اجتماعی	3.164	4.305	7.469	1.142
B5	ارزش‌ها و هویت‌های مشترک	3.912	3.851	7.763	-0.061
B6	همیاری افراد نسبت به یکدیگر	3.921	2.744	6.665	-1.177

بر اساس جدول فوق، نتایج بر اساس بردار $D+R$ نشان می‌دهد که احساس تعلق جز مهم‌ترین شاخص انسجام اجتماعی شناسایی شد. از سوی دیگر بر اساس بردار $D-R$ نتایج نشان می‌دهد که شاخص‌هایی مانند احساس تعلق و یکپارچگی اجتماعی جز عوامل علی محسوب می‌شوند. سایر شاخص‌ها مانند توافق جمعی بین ساکنان؛ روابط متقابل بین ساکنان؛ ارزش‌ها و هویت‌های مشترک و درنهایت همیاری افراد نسبت به یکدیگر جز عوامل معلول شناخته شدند.

همچنین بر اساس شکل شماره سه، شاخص همیاری افراد نسبت به یکدیگر و یکپارچگی اجتماعی به ترتیب جز اثرپذیرترین و اثرگذارترین انسجام اجتماعی شناسایی شدند.

شکل ۵. روابط علی شاخص‌های انسجام اجتماعی منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

تحلیل اثرگذاری و اثرپذیری شاخص‌های محیط اجتماعی

در مقوله محیط اجتماعی نیز کلیه متغیرها با استفاده از روش دیمتل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نتایج کلی آن‌ها در جدول شماره چهار، نشان داده شده است.

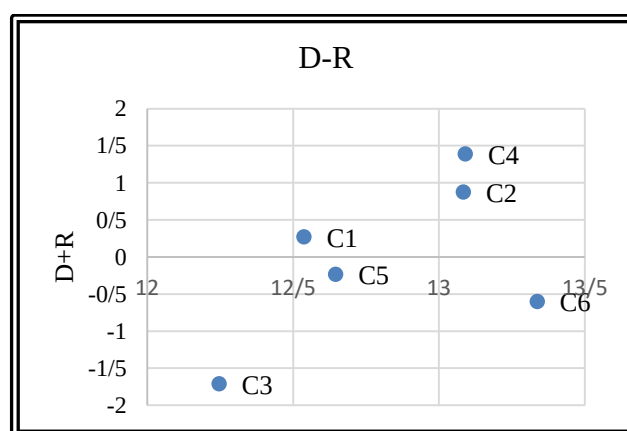
جدول ۴. تجزیه و تحلیل شاخص های محیط اجتماعی

متغیرها	R	D	D+R	D-R
C1 فضاهای دسته جمعی	6.132	6.405	12.537	0.273
C2 دسترسی مناسب به امکانات و تسهیلات	6.103	6.981	13.083	0.878
C3 احساس امنیت و ایمنی	6.977	5.269	12.246	-1.708
C4 پاتوق های جمعی	5.849	7.24	13.09	1.391
C5 مکان فراغت در فضای منطقه	6.439	6.206	12.645	-0.233
C6 تعلق به مکان	6.969	6.367	13.336	-0.602

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

اثربخیزترین و اثرگذارترین متغیر شناخته شدند. از سوی دیگر، بر اساس بردار D+R اهمیت ترین متغیر محیط اجتماعی، تعلق به مکان است.

نتایج حاصل از دیمتل بر اساس بردار D-R نشان داد که متغیرهایی مانند فضاهای دسته جمعی؛ دسترسی مناسب به امکانات و تسهیلات و پاتوق های جمعی جز عوامل علی و سایر متغیرها مانند (احساس امنیت و ایمنی؛ مکان فراغت در فضای منطقه و تعلق به مکان) جز عوامل معلول محسوب می شوند. در همین راستا بر اساس شکل شماره چهار، احساس امنیت و ایمنی و تعلق به مکان به ترتیب جز

شکل ۶. علی شاخص های محیط اجتماعی منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

آخرین مقوله و بحث شاخص های مشارکت اجتماعی است. در همین راستا، مهم ترین نتایج این شاخص ها بر اساس دیمتل در جدول شماره پنج، نشان داده شده است.

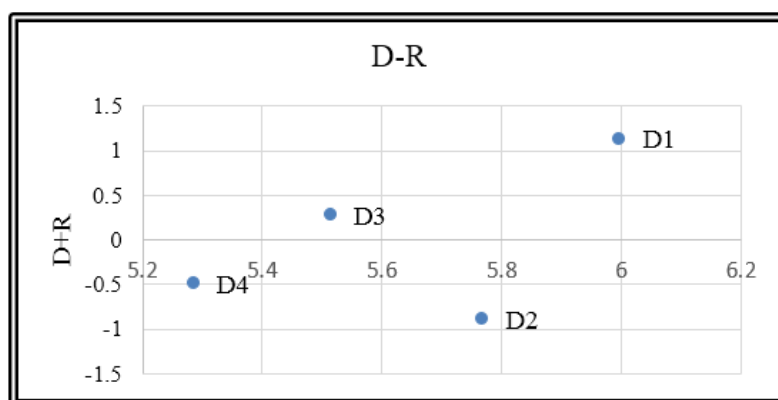
تحلیل اثرگذاری و اثربخیری شاخص های مشارکت اجتماعی

جدول ۵. تجزیه و تحلیل شاخص های مشارکت اجتماعی

نماد	متغیرها	R	D	D+R	D-R
D1	مشارکت در گروه های خودجوش فرهنگی	2.435	3.563	5.998	1.128
D2	مشارکت در رفع مشکلات اجتماعی	3.334	2.435	5.769	-0.899
D3	مشارکت در امور مذهبی و جشن ها	2.622	2.893	5.515	0.271
D4	مشارکت در رفع مشکلات معیشتی همسایگان	2.893	2.393	5.286	-0.5

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

نتایج حاصل از روش دیمتل نتایج بیانگر آن است که در بردار $D+R$ ، شاخص مشارکت در گروه های خودجوش فرهنگی جز اهمیت ترین شاخص سرمایه اجتماعی در جهت ایجاد منطقه شهر خلاق شناخته شد. از سوی دیگر، بردار $D-R$ نشان می دهد که شاخص هایی مانند مشارکت در گروه های خودجوش فرهنگی و مشارکت در امور مذهبی و جشن ها به خاطر مثبت شدن جز عوامل علی محسوب می شوند. ولی متغیرهایی مانند مشارکت در رفع مشکلات اجتماعی و مشارکت در رفع مشکلات معیشتی همسایگان به خاطر منفی بودن جز عوامل معلول هستند. در همین راستا، نتایج حاصل از شکل شماره پنج، بیانگر آن است که اثرپذیرترین متغیر در بحث مشارکت اجتماعی، مشارکت در رفع مشکلات اجتماعی است. و اثرگذارترین آن متغیر مشارکت در گروه های خودجوش فرهنگی است.

شکل ۷. روابط علی شاخص‌های مشارکت اجتماعی منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

معنادار و مثبت برقرار است؛ در صورتی که مشارکت اجتماعی و اعتماد بین شهروندان شکل بگیرد؛ منطقه خلاق شهری با انسجام اجتماعی مطلوب و بهتر، تقویت نهادهای دموکراتیک و... محقق می‌شود؛ از سوی دیگر مشارکت ندادن جامعه مدنی در فرآیند برنامه‌ریزی منطقه خلاق شهری، نشانه عدم شفافیت و پاسخگویی در مدیریت شهری است و مسلماً انسجام اجتماعی نیز کاهش می‌یابد. مقایسه نتایج تحقیقاتی هم چون [Yarahmadi et al \(2021\)](#)، [Moayedfar et al \(2021\)](#)، [Mogomotsi et al \(2018\)](#) با نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین شاخص‌های شهر خلاق با مشارکت نهادهای متولی تهیه پروژه‌ها، برگزاری کارگاه‌های خلاقیت، کارآفرینی و ارائه تسهیلات دولتی به نتیجه می‌رسد؛ هم‌چنین بهره‌گیری از پتانسیل‌ها و زیرساخت‌های خلاقیت در نمونه مطالعاتی اثرگذار خواهد بود. مشارکت یکی از اصول اصلی و مهم گفتمان برنامه‌ریزی و عنصر ارزشمند حقوق شهروندی است که در قالب تصمیم دموکراتیک در سطح جهان به‌خصوص کشورهای درحال توسعه همانند ایران مهم است. لزوم اجرای برنامه‌ریزی مشارکتی در منطقه خلاق، این است که نیازهای اجتماعی با رویکردی از بالا به پایین (حضور مردم) و تخصص محور معنا پیدا کند؛ در چارچوب توازن بین تصمیمات عملیاتی قرار بگیرد که اجرای دموکراسی و تضمین کارکرد عملی بین مردم و

۴. بحث و نتیجه‌گیری

شهر خلاق در صورتی تحقق می‌یابد که محیط خوبی را برای رشد خلاقیت فراهم کرده باشد و محیطی را برای اشتغال‌زایی و زنده سازی فضای شهری را در پی دارد. به‌طوری که با توانمندسازی مردم، تدوین برنامه‌ریزی اجتماع‌محور در زمینه اصول و سازوکارهای همکاری و مشارکت به‌صورت گروهی نقش مهمی را در پیشبرد اهداف و برنامه‌ها و سیاست‌های منطقه خلاق اجتماع‌محور ایفا کند و بر مشارکت شهروندان و متخصصان شهری تأکید دارد. مطالعه حاضر، روند میزان اثرگذاری و اثرگذاری و همچنین میزان اهمیت عوامل و متغیرهای سرمایه اجتماعی در جهت ایجاد منطقه خلاق در منطقه یازده کلان‌شهر تهران موردبررسی قرار گرفت. در این مطالعه از ۴ عامل، ۲۴ شاخص استفاده شده و برای تجزیه و تحلیل آن از دیمتل استفاده گردیده است. نتایج حاصل از دیمتل نشان می‌دهد که عامل مشارکت اجتماعی از اثرگذاری بیشتری نسبت به سایر متغیرها دارد و عامل محیط اجتماعی نیز با تأثیرگذاری از سایر عامل، جز اثرپذیرترین متغیر شناسایی شدند. در همین راستا، با مقایسه نتایج تحقیقاتی هم چون [Rostami & Bonab Nematullahi \(2021\)](#)، [Eshaghvandi \(2021\)](#)، با برآیند تحقیق حاضر نشان می‌دهد که بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و شهر خلاق رابطه

۵. توزیع عادلانه خدمات و امکانات علمی و فناوری و همچنین مراکز آموزش عالی در سطح محلات شهر با تأکید بر سرمایه-گذاری بیشتر در محلات سطح پایین برای ایجاد هماهنگی در توسعه و حرکت همه محلات به سمت تحقق شهر خلاق.
۶. توزیع عادلانه خدمات و امکانات علمی و فناوری و همچنین مراکز آموزش عالی در سطح محلات شهر با تأکید بر سرمایه‌گذاری بیشتر در محلات سطح پایین
۷. توانمند کردن شهروندان و تقویت قدرت اقتصادی آنها، به‌وسیله ایجاد تسهیلات و امکانات برای امور اجتماعی و اقتصادی
۸. توسعه مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری و اختصاص فضاهایی برای نخبگان و تحصیل‌کردگان به‌منظور استفاده از ایده‌های خلاق آنها
۹. ایجاد امکان استفاده از فضاهای شهری در ساعات مختلف شبانه‌روزی و به‌ویژه مسیرهای پیاده و مخصوص دوچرخه، توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان پارک‌های علمی
۱. توسعه زیرساخت‌های هنری و فرهنگی به‌عنوان راهبرد اصلی شهرها برای تبدیل شدن به شهر خلاق
۲. برگزاری جشنواره‌ها، کارگاه‌ها و نمایشگاه‌ها برای گروه‌های مختلف سنی و خانواده‌ها و ایجاد خانه‌های هنر برای حمایت از طرح‌های خلاقانه
۳. افزایش بودجه برای فرهنگ، هنر و ادبیات (با اولویت قرار دادن مناطق در سطح پائین و پایین‌تر). حمایت از تنوع در فرهنگ، هنر، افزایش دسترسی و مشارکت در هنر و فرهنگ شهری.
۴. تشکیل انجمن نخبگان و اتاق‌های فکر نخبگان مدیریت شهر، برای پر کردن خلأ موجود در نظام تصمیم‌گیری و کمک به نیروهای مدیریتی

فهرست منابع

- Coletta C., 2008. Fostering the Creative City.CEOS for Cities. p. 4.
- Cetin, D., 2010, Formal and informal social capital as determinants of European entrepreneurship and their role in explaining entrepreneurship among women and immigrants, Institute for Prospective Technological Studies (IPTS), Joint Research Centre (JRC), European Commission, Seville, Spain, pp:1-22
- Cheraghi, M. J, Adalatian Shahriari, J. & Kabaranzadeh, M.R 2021. Presenting a Model for Explaining the Role of Social Capital in the Success of International Entrepreneurship. Financial Economics, 15(57), 207-232. Doi: 10.30495/fed.2021.687928 (in Persian)
- Dehkoda, A. A. 1998. Book language: Farsi, Publisher: University of Tehran Number of pages: 27,000. (In Persian)
- Elah Yaari, M. R., Khak Zand, M. 2018. Revitalizing the social capital of informal settlements using step-by-step housing development, a case study: Zorabad Karaj, Volume 6, Number 2, pp. 237-253. (In Persian)
- Fatuhi Mehrabani, B, Kalantari, M., Rajaei, S. A. 2015. Creative city and indicators of Iranian creative city. Geography (scientific- research quarterly of the Iranian Geography Association), 14(51): 101-118 DOI:

- 10.30479/psiw.2022.17789.3148 (in Persian)
- Federico, S. Sebastian, D. 2016. Manufacturing the creative city: Symbols and politics of Amsterdam North, journal Cities 55:1-9. DOI: 10.1016/j.cities.2016.02.013
- Foadiyan M, Karkehabadi Z, Kamyabi S. 2021. Analysis of the Position of Creative City Indicators in the Direction of Branding to Achieve Sustainable Urban Development (Case study: Damghan City) DOI: 127-142. Doi:10.52547/gsm.3.1.199 (in Persian)
- Gh. F, Brygida S. 2021. The creative city concept and city development, Siles University of Technology Publications pp: 633-641. DOI: 10.29119/1641-3466.2021.151.43
- Ghorbaniane Tabrizi, M., pourmohamadi, M., & Hoseinzade dalir, K. 2023. Explaining the patterns of the formation of a creative city with an emphasis on the role of public spaces. Journal of Geography and Planning, 27(84), 111-120. Doi: 10.22034/gp.2023.10841. (In Persian)
- Hojnik, Barbara Bradac. 2019. Sustainable Creative Economy in Cities: Comparative Analysis of Capital Cities in the EU, Journal Problemy Ekorozwoju 14(1):97-107
- Hospers, G-J, R.van Dalm. 2012. How to create a creative city? The viewpoints of Richard Florida and Jane Jacobs". Foresight. Vol. 7 Iss: 4.
- Hosseini, A., Abbasnejad Jelagir, M., Akhavan Anvari, A., & Sajjadi, S. A. 2021. Analysis of pedestrian in the central district of cities: The study of the Saf (Sepahsalar) pedestrian and Si-Tir Street in Tehran. Geographical Urban Planning Research (GUPR), 9(2), 335-359.
- Kalantari, M Rajaei, S. A, & Fatuhi Mehrabani, B. 2015. An analysis of Iran's megacities having creative city indicators. Urban Planning Geography Research, 4(4), 587-612. Http: //dx.doi.org/10.1016/j.cities.2016.02.013. (in persian)
- Landry, C. 2000. The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators. UK: Comedia.
- Meshkini, A., Alipour, S., & Hajizadeh, M. 2020. Explaining the Levels of Urban Creativity in the Metropolitan Cities (Case study: Karaj metropolis). Human Geography Research, 52(2), 385-400. Doi: 10.22059/jhgr.2017.62460. (In Persian)
- Moayedfar, S., Babaei Nodooshan, M. R., & Zarei Mahmudabadi, M. 2021. Providing an interpretive structural model of the indicators of the reliability of the creative city (Case Study: District 3 of Yazd City). , 12(46), 94-110.
- Mogomotsi, G, Kefilwe Mogomotsi, P, Gondo, R, Jennifer Madigele, Tshenolo. 2018. Community participation in cultural heritage and environmental policy formulation in Botswana, June 2018 Chinese Journal of Population Resources and Environment 16 (2):1-10.
- Nafiatul Awaliyah, D, 2021. Books and Discussion Hybrid Space for Creative City, Conference the 20th Sustainable, Environment and Architecture, Series: Earth and Environmental Science. DOI 10.1088/1755-1315/738/1/012050
- Nazmfar. H, Aftab. A, Nazampour. N, Majnoony Tootakhane. A. 2016. Evaluation and prioritization of urban areas Based on parameters creative city (Case Study: Sanandaj City). MJSP 2016; 20 (4):259-286 doi: http://hsmmp.modares.ac.ir/article-21-4141-en.html (in Persian).
- Nematullahi Bonab, S. D. 2021. the relationship between citizenship ethics, social participation and trust among the citizens of Tabriz, Sociological Studies Quarterly, Volume 14, Number 53, Number 53, pp. 7-23. (In Persian)
- Pourahmad, A., Hajisharifi, A., & Ramezanzadeh Lasboyee, A. 2012. Evaluation and Compare of Sidewalk in Haft Hose and Moghadam. Geographical Planning Space Quarterly Journal, 2(6), 37-56. [http://gps.gu.ac.ir/article_5366.html?](http://gps.gu.ac.ir/article_5366.html?Lang=en) Lang=en it). Journal of City, Culture and Society, 5(3), 139-147. <https://doi.org/10.1016/j.ccs.2014.07.002> (in Persian)
- Qi, Xiaoying, (2018). Social Capital, the Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social Theory, Publisher: London: Wiley Blackwell, pp: 2125-2127
- Rezabigi Thani, R. Aminzadeh, B. 2017. Explanation of the conceptual framework

- of social creativity and its application in the creative city theory. *City Identity*, 12(2), 5-18 DOI: <https://doi.org/10.15320/ICONARP.2020.130>. (in persian)
- Rostami, M., & Rezaie Eshaghvandi, S. 2021. Analyzing the Creative City Indices Using Interpretive Structural Modeling (ISM) (Case Study: Kermanshah City). *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*, 2(2), 82-104. (In Persian)
- Sarvar, R. Majid Akbari; Maryam Amani; Marzieh Talshi-Enbuhi 2015. Analyzing the efficiency of urban neighborhoods in terms of creative city indicators; Case study: Benab city, *Geography Quarterly*. Iranian Geography Association. New course. Fourteenth year No. 48. Pages 351-321. (In Persian)
- Shafabakhsh, G., & Mohammadi, M. 2014. An Improvement to Pedestrian's Mobility by rehabilitating the Sidewalk with Application of AHP (Case Study). *Journal of Rehabilitation in Civil Engineering*, 2(1), 65-74. Doi: 10.22075/jrce.2014.213. (In Persian)
- Wang, W. 2020 Social capital and health in East Asia and China: a conceptual and empirical analysis, A dissertation submitted to the Faculty of the University of Delaware in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Sociology.
- Yarahmadi, N., Khaliji, M. A., & Rezaei, M. 2021. Factors and components of effective environmental design in creating creative urban spaces (case study: Ahvaz). *Regional Planning*, 11(43), 96-108.
- Zanganeh, Y, Hosseinabadi, S, Roshandel, Tektam, & Nabipour, Reza. 2013. The effect of place belonging and social capital on the cooperative improvement of old neighborhoods, a case study of Sardeh Sabzevar neighborhood. *Scientific and research quarterly of research and urban planning*, 5(19), 111-128. (In Persian)